УДК 657

С.В. Тарасенко, к.е.н.

АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД УПРАВЛІННЯ СУДНОПЛАВНИМИ КОМПАНІЯМИ

Для визначення напрямів удосконалення економічного аналізу діяльності судноплавних компаній проведено тестування, що дозволило визначити проблеми організації та методики, які полягають в наступному: неврегульованість суб'єктів економічного аналізу, неврегульованість організації та методики економічного аналізу, використання таких методів як коефіцієнтний метод, метод абсолютних різниць, метод відносних різниць, групування, балансовий метод, в той час, як факторний та кореляційний аналіз залишаються поза увагою. Обґрунтовано, що на сьогодні пріоритетними об'єктами управління, які повинні підлягати економічному аналізу є наступні: аналіз ефективності використання флоту; аналіз ефективності надання транспортної послуги; аналіз собівартості транспортної послуги та витрат; аналіз ефективності використання ресурсів.

Ключові слова: *економічний аналіз; судноплавні компанії; аналітичне забезпечення; управління компаніями.*

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в Україні обумовили перегляд підходів до управління судноплавними компаніями, зумовили трансформацію методологічного інструментарію економічного аналізу. Тому в даний час успішна діяльність будь-якої судноплавної компанії без добре продуманої системи економічного аналізу є неможливою. Щоб ефективно реалізувати поставлені цілі, необхідно визначити найбільш важливі пріоритетні напрями представлення аналітичної інформації для ефективного управління господарською діяльністю судноплавною компанією, що забезпечить перспективний розвиток судноплавної компанії і сконцентрувати на них її зусилля. Отже, нові умови організації та ведення судноплавного бізнесу вимагають не тільки впровадження принципово інших способів господарювання, а й зміни поглядів на сутність і зміст основних функцій, виконуваних фахівцями обліково-аналітичних відділів організації для

© С.В. Тарасенко, 2016

забезпечення ритмічної і рентабельної її роботи. У числі цих функцій – економічний аналіз господарської діяльності судноплавних компаній України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічного аналізу діяльності судноплавних компаній розглядалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими в розрізі наступних складових:

- економічний аналіз конкурентоспроможності: Н.Г. Вензик [3], О.В. Воркунова [4], Н.Т. Примачев , О.Н. Степанов [14];
- економічний аналіз інвестиційної діяльності: В.В. Жихарєва [6];
- економічний аналіз фінансових інвестицій: Л.Л. Ніколаєва [11], О.Л. Суворова [16];
- економічний аналіз собівартості транспортної послуги: О.В. Акімова, Ю.В. Хайминова [1], В.В. Щербина [17], P.Cariou [18], C.Ferrari [19], K.Gregory [20], E.Musso [22], M.Stopford [23];
- аналіз фінансового стану: О.М. Кібік, А.В. Кравченко [7], О.Н. Кибик, А.В. Кравченко [8], С.В. Мельников [9], С.М. Мінакова, В.М. Мінаков [10], В.А. Павленко [12], П.Я. Панарін [13], А.Н. Раховецький [15], E.Haezendonck [21].

Формулювання мети статті. Основною метою статті є дослідження аналітичного супроводу управління судноплавними компаніями.

Викладення основного матеріалу дослідження. Успішність функціонування економічних систем багато в чому визначалася і визначається рівнем проведеної в різних галузях і видах економічної діяльності політики управління, орієнтованої на стратегічні цілі. Цей постулат ще раз підтвердився в умовах сучасної масштабної економічної кризи, в ході якої більшою мірою страждають підприємства і галузі, що не мають грамотно обґрунтованої траєкторії свого розвитку. «Вихід України з економічного спаду нерозривно пов'язаний з підвищенням ефективності транспортної системи як однієї з провідних складових відродження не тільки виробничих зв'язків і товарообороту українських виробників, а й збереження статусу морської держави. Вирішення цієї проблеми можливе за допомогою реалізації проектів, спрямованих на завоювання

українськими судновласниками гідних позицій на міжнародному ринку транспортних послуг» [2].

До числа найбільш схильних до кризи галузей відноситься морський транспорт, який, з одного боку, має високу капіталомісткість і тривалий період окупності капітальних вкладень, з іншого боку, схильний до впливу суперечливих тенденцій: будучи інфраструктурної галуззю, транспорт знаходиться в залежному становищі від галузей виробництва матеріально-речових благ, будучи особливою галуззю економіки, робить істотний вплив на регіональний розподіл виробничих потужностей, бере участь у процесі відтворення і виступає важливою складовою частиною системи економічних відносин.

Вплив кризових процесів в світовій та вітчизняній економіці спостерігається на доходах та фінансових результатах судноплавних компаній України, які значно скоротилися за останні п'ять років. В таблиці 1 представлено результати аналізу доходів судноплавних компаній за період з 2008 року (початок світової фінансової кризи) по 2012 рік.

Представлені результати економічного аналізу доходів судноплавних підприємств України, вказують на їх зниження. Аналізуючи дані таблиці, можна зробити наступні висновки:

- доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Найбільшу питому вагу в структурі доходів займає Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на більшості досліджуваних судноплавних компаній. Зокрема ПАТ «СК «Укррічфлот» отримало в 2012 р. 476221 тис. грн., що становить 91,22 %. Питома вага даного показника в даному році була найбільшою, адже в 2008 р. питома вага даного виду доходів становила 66,15 % (883445 тис. грн.), 2009 р. – 61,73 % (580371 тис. грн.), 2010 р. - 63,89 % (550534 тис. грн.), 2011 р. - 55,45 % (492901 тис. грн.). Така ж ситуація на ПрАТ «СК «УКРФЕРРІ», що підтверджує аналіз фінансової звітності за 2011 р. – 228091 тис. грн. (99,56 %), 2010 р. – 208870 тис. грн. (99,27 %), 2008 р. – 130357 тис. грн. (80,52 %). Лише даний вид доходів отримало ПрАТ «Волзько-Дніпровська судноплавна компанія» в 2012 р. – 216 тис. грн. (100 %) та в 2008 р. – 874 тис. грн. (100 %), а в 2011 р. – 257 тис. грн. (90,81 %). Дещо інша ситуація на ПАТ «СК «Кометас», адже в 2012 р. даний показник становив

лише 38,20 % (610 тис. грн.), 2011 р. - 33,60 % (633 тис. грн.), 2010 р. - 3,70 % (203 тис. грн.), 2009 р. - 47,92 % (1415 тис. грн.), 2008 р. - 48,84 % (1930 тис. грн.). Дещо неоднозначна ситуація на ПрАТ «СК «Сі Трайдент», так в 2013 р. даний показник становив 100 % (2302 тис. грн.), проте з 2008 до 2011 років даний показник не перевищував 50 % (2008 р. – 50,04 %, 2009 р. – 45,36 %, 2010 р. – 45,79, 2011 р. – 49,62);

- інші операційні доходи. Інші операційні доходи в структурі доходів ПАТ «СК «Укррічфлот» займають другу позицію, проте в 2012 р. вони не перевищували 10 % – 39788 тис. грн. (7,62 %). Даний показник був значно вищий на ПАТ «СК «Укррічфлот» в 2008 р. – 30,80 % (411330 тис. грн.), 2009 р. – 30,34 % (285209 тис. грн.), 2010 р. – 32,11 % (276703 тис. грн.), 2011 р. – 36,28 % (322477 тис. грн.). Найбільшу частку інші операційні доходи займають у структурі доходів ПАТ «СК «Кометас». Так в 2012 р. вони склали 848 тис. грн., що становить 53,10 %, 2011 р. – 1184 тис. грн. (62,85 %), 2010 р. – 1198 тис. грн. (21,81 %), 2009 р. – 1390 тис. грн. (47,07), 2008 р. – 2019 тис. грн. (51,09 %). Лише 9,19 %, що становить 26 тис. грн. інших операційних доходів отримала компанія ПрАТ «Волзько-Дніпровська судноплавна компанія», за досліджуванні періоди 2008 та 2012 рр. таких доходів не було. Неоднозначна ситуація, щодо інших операційних доходів в ПрАТ "СК "УКРФЕРРІ", адже в 2008 р. даний показник становив 17,98 % (29101 тис. грн.), а в 2010 р. – 0,70 % (1478 тис. грн.) та 2011 р. – 0,34 % (771 тис. грн.), що пов'язано як зі збільшенням доходу від реалізації, так і зі зменшенням суми даного виду доходів. На ПрАТ «СК «Сі Трайдент» в 2012 р. даного виду доходів отримано не було, хоча за попередні роки даний вид доходів становив біля 50 % (2008 р. – 48,12 %, 2009 р. – 54,27 %, 2010 р. – 44,82 % та 2011 р. – 50,38 %);

- доход від участі в капіталі. Дохід від участі в капіталі жодна з досліджуваних судноплавних компаній не отримувала, що свідчить про низьку інвестиційну діяльність підприємств;

Таблиця 1

Аналіз структури доходів судноплавних компаній України

Вид доходів	2008		2009		2010		2011		2012	
	Сума	ПВ	Сума	ПВ	Сума	ПВ	Сума	ПВ	Сума	ПВ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПАТ «СК 2Укррічфлот»										
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	883445	66,15	580371	61,73	550534	63,89	492901	55,45	476221	91,22
Інші операційні доходи	411330	30,80	285209	30,34	276703	32,11	322477	36,28	39788	7,62
Доход від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші фінансові доходи	4836	0,36	593	0,06	417	0,05	1201	0,14	6068	1,16
Інші доходи	35876	2,69	74003	7,87	34048	3,95	72342	8,14	0	0,00
Надзвичайні	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Разом	1335487	100,00	940176	100,00	861702	100,00	888921	100,00	522077	100,00
ПАТ «СК «Кометас»										
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1930	48,84	1415	47,92	203	3,70	633	33,60	610	38,20
Інші операційні доходи	2019	51,09	1390	47,07	1198	21,81	1184	62,85	848	53,10
Доход від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші фінансові доходи	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	107	6,70
Інші доходи	3	0,08	148	5,01	4096	74,57	67	3,56	32	2,00
Надзвичайні	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Разом	3952	100,00	2953	100,00	5497	100,07	1884	100,00	1597	100,00

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПрАТ «Волзько-Дніпровська судноплавна компанія»										
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	874	100					257	90,81	216	100
Інші операційні доходи	0	0					26	9,19	0	0
Доход від участі в капіталі	0	0					0	0,00	0	0
Інші фінансові доходи	0	0					0	0,00	0	0
Інші доходи	0	0					0	0,00	0	0
Надзвичайні	0	0					0	0,00	0	0
Разом	874	100					283	100,00	216	100
ПрАТ «СК «УКРФЕРРІ»										
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	130357	80,52			208870	99,27	228091	99,56		
Інші операційні доходи	29101	17,98			1478	0,70	771	0,34		
Доход від участі в капіталі	0	0,00			0	0,00	0	0,00		
Інші фінансові доходи	1454	0,90			63	0,03	226	0,10		
Інші доходи	974	0,60			2	0,00	0	0,00		
Надзвичайні	0	0,00			0	0,00		0,00		
Разом	161886	100,00			210413	100,00	229088	100,00		
ПрАТ «СК «Сі Трайдент»										
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3492	50,04	1595	45,36	1945	45,79	2371	49,62	2302	100
Інші операційні доходи	3358	48,12	1908	54,27	1904	44,82	2407	50,38	0	0
Доход від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0
Інші фінансові доходи	128	1,83	13	0,37	1	0,02	0	0,00	0	0
Інші доходи	0	0,00	0	0,00	398	9,37	0	0,00	0	0
Надзвичайні доходи	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0
Разом	6978	100,00	3516	100,00	4248	100,00	4778	100,00	2302	100

- інші фінансові доходи. Інші фінансові доходи становлять не значну частину доходів судноплавних компаній, так зокрема ПАТ «СК «Укррічфлот» найбільшу суму даних видів доходів отримала в 2012 р. – 6068 тис. грн., що становить 1,16 % в структурі доходів компаній, а найменшу 417 тис. грн. в 2010 р., що у відсотках становить 0,05 %. ПАТ «СК «Кометас» такі види доходів отримала лише в 2012 р. в сумі 107 тис. грн., що в структурі дорівнює 6,70 %. ПрАТ «Волзько-Дніпровська судноплавна компанія» за останніх п'ять років взагалі не отримувала інші фінансові доходи. Менше одного відсотку інші фінансові доходи становлять на ПрАТ «СК «УКРФЕРРІ»: 0,90 % (1454 тис. грн.) в 2008 р., 0,03 % (63 тис. грн.) в 2010 р. та 0,10 % (226 тис. грн.) в 2011 р. Низький рівень даного виду доходів в ПрАТ «СК «Сі Трайдент» в 2008 р. – 1,83 % (128 тис. грн.), 2009 р. – 0,37 % (13 тис. грн.), 2010 р. – 0,02 % (1 тис. грн.);

- інші доходи. Інші доходи ПАТ «СК «Укррічфлот» становили найбільшу суму в 2009 р. – 74003 тис. грн., що становить 7,87 % в структурі доходів того року, проте найбільший відсоток у питомій вазі доходів дане підприємство мало в 2010 р. - 8,14 % (72342 тис. грн.), що пов'язуємо зі зменшенням доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Значну частину доходів інші доходи становили в 2010 р. в ПАТ "СК «Кометас» – 74,57 % (4096 тис. грн.). ПрАТ «Волзько-Дніпровська судноплавна компанія» такі доходи не отримувала протягом останніх 5-ти років. Низькі показники даного виду доходів в ПрАТ «СК «УКРФЕРРІ» (2008 р. – 0,60 %). ПрАТ «СК «Сі Трайдент» отримувала даний вид доходів в 2010 р. в сумі 398 тис. грн., що становить 9,37 %;

- надзвичайні доходи. Дослідження доходів судноплавних компаній не виявило надходжень від надзвичайних ситуацій.

Таким чином, розвиток економіки в умовах кризи поклав свій відбиток на результати діяльності судноплавної компанії. З цього приводу, погоджуємося з вітчизняною дослідницею О.В. Воркуновою, яка вказує, що «У цих умовах особливої гостроти набуває проблема підвищення конкурентоспроможності судноплавних компаній. ї рішення припускає необхідність і, в першу чергу, отримання об'єктивної оцінки рівня конкурентоспроможності судноплавних компаній. А результати

аналізу конкурентоспроможності судноплавної компанії можна використовувати для розробки заходів щодо підвищення конкурентоспроможності судноплавних компаній» [3, С. 101].

Таким чином, назріла проблема розробки методів і механізмів економічного аналізу господарської діяльності судноплавних компаній, виявлення та оцінки пріоритетів діяльності знайшла рішення в науковій літературі лише частково. У публікаціях, присвячених розробці методології, методів і механізмів економічного аналізу господарської діяльності судноплавних компаній, розкрито лише окремі аспекти цієї проблеми. Зокрема, авторами увага приділена до проблем оцінки конкурентоспроможності, фінансового стану та інвестиційної діяльності, в той час, як поза увагою залишилися проблеми оцінки ефективності використання флоту, надання транспортних послуг, доходів та фінансових результатів. Економічний аналіз зазначених об'єктів управління дозволить підвищити ефективність управління транспортними послугами, зокрема, та господарською діяльністю судноплавної компанії взагалі.

Економічний аналіз господарської діяльності судноплавної компанії дозволяє системі управління визначити в довгостроковому плані стратегічні цілі, оцінити необхідні для їхнього досягнення ресурси і встановити джерела їх поповнення. Судноплавні компанії є перевізниками продукції різних галузей економіки: лісової, хімічної, вугільної, харчової та інших. При цьому вартість перевезення вантажів водним транспортом майже в 3,5 рази нижче, ніж іншими видами транспорту.

Незважаючи на безліч проблем судноплавних компаній і велику кількість ризиків, завдання судновласника в таких умовах залишаються незмінними - експлуатація флоту з позиції найбільш ефективного використання наявного тоннажу. У цих умовах вихід вбачається у формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління, що дозволить домогтися забезпечення її конкурентних переваг, а також виживання, нормального функціонування і розвитку судноплавної компанії в довгостроковому періоді.

Сфера застосування економічного аналізу досить широка: вибір напрямів діяльності, аналіз довгострокових фрахтувальників, вибір оптимальних організаційних структур управління, пошук можливостей максимального використання

сильних сторін судноплавних компаній, зменшення впливу слабких сторін і прояву загроз. Вважаємо, що на сьогодні пріоритетними об'єктами управління господарською діяльністю судноплавної компанії, які повинні підлягати економічному аналізу є наступні:

- аналіз ефективності використання флоту (морських / річкових суден) судноплавною компанією;
- аналіз ефективності надання транспортних послуг судноплавною компанією;
- аналіз собівартості транспортних послуг та витрат судноплавних компаній;
- аналіз ефективності використання ресурсів судноплавної компанії.

Для визначення напрямів трансформації методики економічного аналізу господарської діяльності судноплавних компаній, розглянемо діючі підходи до аналізу зазначених об'єктів, дамо їм оцінку, та визначимо напрями удосконалення.

Так, при дослідженні організації та методики економічного аналізу на судноплавних підприємствах України, зокрема, ПрАТ «Сі Трайдент», ПАТ судноплавна компанія «Укррічфлот», ПАТ «Судноплавна компанія «Укрферрі», нами було запропоновано анкету. Застосування анкетування, як методу дослідження, дозволило виявити особливості організації та методики економічного аналізу за досліджуваними об'єктами, встановити показники, які використовуються для їх оцінки. Результати анкетування представлено в таблиці 2.

Проведене тестування вказує на критичний стан організації та методики економічного аналізу господарської діяльності судноплавних компаній. Зокрема, проблеми полягають у наступному:

- *в частині організації* економічного аналізу господарської діяльності судноплавних підприємств проблемними моментами є: по-перше, неврегульованість суб'єктів економічного аналізу, адже на аналізованих судноплавних компаніях функції економічного аналізу покладені на бухгалтерів, які аналізують лише окремі об'єкти управління, або ж економічний аналіз проводиться лише аудиторами під час обов'язкового аудиту фінансової звітності; по-друге, неврегульованість організації та методики економічного аналізу, що підтверджується відсутністю положень, посадових інструкцій та методичних рекомендацій, затверджених як внутрішні регламенти;

Таблиця 2

Результати анкетування судноплавних підприємств на предмет організації та методики економічного аналізу

№ з/п	Питання та варіанти відповідей	Підприємство			К-ть
		ПрАТ «Сі Трайдент»	ПАТ «Укррічфлот»	ПАТ «Укрферрі»	
1	2	3	4	5	6
Організація економічного аналізу					
1	*Суб'єктом здійснення економічного аналізу є:*				
1.1	Служба економічного аналізу	-	-	-	0
1.2	Внутрішній аналітик	-	+	-	3
1.3	Внутрішній контролер-аналітик	-	-	+	1
1.4	Бухгалтер-аналітик	+-	+	+	2
1.5	Аудитор	+	+	+	3
2	*Організація економічного аналізу регламентується:*				
2.1	Положенням про економічний аналіз	-	-	-	0
2.2	Посадовою інструкцією	-	-	-	0
2.3	Не регламентується	+	+	+	3
3	*Методика економічного аналізу регламентується:*				
3.1	Інструкціями	-	-	-	0
3.2	Посадовими інструкціями	-	-	-	0
3.3	Не регламентується	+	+	+	3
Методика економічного аналізу					
4	*Методи економічного аналізу, які застосовуються:*				
4.1	Факторний аналіз	-	-	-	0
4.2	Кореляційний аналіз	-	-	-	0
4.3	Коефіцієнтний метод	+	+	+	3
4.4	Метод абсолютних різниць	+	+	+	3
4.5	Метод відносних різниць	+	+	+	3
4.6	Групування	+	+	+	3
4.7	Балансовий метод	+	+	+	3

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6
5	*Для аналізу основних засобів застосовуються показники:*				
5.1	Показники динаміки, показники структури				
5.2-5.9	Коефіцієнти зношеності, придатності, надходження, оновлення, вибуття, ліквідності, компенсації вибуття, інтенсивності заміни	-	-	-	0
5.10	Фондовіддача	+	+	+	3
5.11	Фондомісткість	+	+	+	3
5.12	Фондоозброєність	+	+	+	3
5.13	Фондорентабельність	+	+	+	3
6	*Аналіз ефективності надання транспортної послуги:*				
6.1	Валова рентабельність реалізованої продукції	+	+	+	3
6.2	Операційна рентабельність реалізованої продукції	+	+	+	3
6.3	Чиста рентабельність	+	+	+	3
6.4	Рентабельність окремих видів продукції	+	+	+	3
7	*Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів*				
7.1–7.4	Потреба в матеріальних ресурсах, наявний запас матеріалів, нормативний запас матеріалів, індекс виконання норм запасу	-	-	-	0
7.5	Коефіцієнт оборотності активів	+	+	-	2
7.6	Рентабельність активів	+	+	-	2
7.7	Рівняння Дюпона	+	-	-	1
7.8	Матеріаловіддача	+	+	+	3
7.9	Матеріаломісткість	+	+	+	3
8	*Аналіз собівартості ТП та витрат судноплавних компаній*				
8.1	Показники динаміки та структури	+	+	+	3
8.2	Витрати на 1 грн. продукції	+	+	+	3
8.3	Рівень витрат операційної діяльності	+	+	+	3
8.4	Витратовіддача	+	+	+	3
8.5	Рентабельність операційних витрат	+	+	+	3

- в частині методики економічного аналізу господарської діяльності судноплавних підприємств варто виділити такі критичні моменти: по-перше, використання таких методів як коефіцієнтний метод, метод абсолютних різниць, метод відносних різниць, групування, балансовий метод, в той час як факторний та кореляційний аналіз залишаються поза увагою; по-друге, в розрізах виділених особливих об'єктів економічного аналізу розраховуються лише окремі показники, зокрема, при аналізі ефективності використання флоту доцільно розраховувати коефіцієнти зношеності та придатності, аналізі використання ресурсів - потребу в матеріальних ресурсах, наявний запас виробничих запасів, нормативний запас матеріалів, індекс виконання норм запасу.

Таким чином, система економічного аналізу господарської діяльності судноплавних підприємств потребує удосконалення методичних положень в напрямі використання більш ефективніших методів економічного аналізу (зокрема, факторного аналізу) та розширення показників, які розраховуються за досліджуваними об'єктами, що дозволить підвищити якість обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень. Переш, ніж перейти до вирішення зазначених питань, проведемо аналіз діяльності з використанням діючої методики економічного аналізу на досліджуваних підприємствах та визначимо необхідність розширення інформаційної ємкості обліково-аналітичного забезпечення.

Першим об'єктом економічного аналізу є флот судноплавних компаній. Для оцінки ефективності його використання застосовують показники: фондовіддача (відношення вартості продукції до середньорічної вартості основних засобів), фондомісткість (відношення середньорічної вартості основних засобів до вартості продукції), фондоозброєність (вартість основних виробничих фондів, що припадає на одного працівника), фондорентабельність (Відношення прибутку до середньорічної вартості основних засобів). Розрахунок даних показників за період з 2008 до 2012 рр. наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Аналіз ефективності використання флоту судноплавної компанії

Приватне акціонерне товариство судноплавна компанія «Сі Трайдент»															
	Рік														
Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Фондовіддача	Обсяг Товарної продукції					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	3492	1595	1945	2371	2302	271	203	134	174	135	12,886	7,857	14,515	13,626	17,052
Фондомісткість	Обсяг Товарної продукції					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	3492	1595	1945	2371	2302	271	203	134	174	135	0,0776	0,127	0,0689	0,073	0,059
Фондоозброєність	Середньорічна вартість ОЗ					Чисельність працівників					Розрахунок показника				
	271	203	134	174	135	20	16	10	9	11	13,55	12,688	13,4	19,333	12,273
Фондорентабельність	Чистий прибуток					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	816	18	786	309	227	271	203	134	174	135	3,011	0,089	5,866	1,776	1,681
Публічне акціонерне товариство судноплавна компанія «Укррічфлот»															
Фондовіддача	Обсяг Товарної продукції					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	883445	580371	550534	492901	476221	491575	562082	503261	526993	506003	1,797	1,033	1,093	0,935	0,941
Фондомісткість	Обсяг Товарної продукції					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	883445	580371	550534	492901	476221	491575	562082	503261	526993	506003	0,556	0,968	0,914	1,069	1,063
Фондоозброєність	Середньорічна вартість ОЗ					Чисельність працівників					Розрахунок показника				
	491575	562082	503261	526993	506003	3884	4824	2029	1443	2328	126,564	116,518	248,034	365,207	217,355
Фондорентабельність	Чистий прибуток					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	0	0	0	0	0	491575	562082	503261	526993	506003	0	0	0	0	0

Закінчення табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Публічне акціонерне товариство «Судноплавна компанія «Укрферрі»															
Фондовіддача	Обсяг Товарної продукції					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	130357	0	208870	228091	0	19774	0	24213	25455	0	6,592	0	8,626	8,961	0
Фондомісткість	Обсяг Товарної продукції					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	130357	0	208870	228091	0	19774	0	24213	25455	0	0,152	0	0,116	0,112	0
Фондоозброєність	Середньорічна вартість ОЗ					Чисельність працівників					Розрахунок показника				
	19774	0	24213	25455	0	177	0	189	196	0	111,717	0	128,111	129,872	0
Фондорентабельність	Чистий прибуток					Середньорічна вартість ОЗ					Розрахунок показника				
	129250	0	207849	227160	0	19774	0	24213	25455	0	6,536	0	8,584	8,9239	0

Проаналізувавши показники ефективності використання флоту судноплавних компаній, можна зробити висновок по наведених показниках. Найбільша фондовіддача із трьох наведених судноплавних компаній спостерігається у приватному акціонерному товаристві судноплавній компанії «Сі Трайдент» 2012 р. та становить 17,052, що вказує на загальну віддачу від використання кожної гривні, витраченої на основні виробничі фонди, тобто ефективність цього вкладення коштів. А якщо розглядати показник фондорентабельності, який показує частку прибутку, отриманого підприємством на одну гривню вкладених основних засобів, то найбільший показник має публічне акціонерне товариство судноплавна компанія «Укрферрі», який становив у 2011 р. 8,92. Це говорить про ефективність вкладення коштів, що підтверджує наявність чистого прибутку.

Для оцінки ефективності транспортної послуги судноплавних компаній використовуються показники рентабельності, зокрема:

- валова рентабельність реалізованої продукції (відношення суми валового прибутку до величини чистого доходу (виручки) від реалізації транспортної послуги);

- операційна рентабельність реалізованої продукції (відношення суми прибутку від операційної діяльності до величини чистого доходу (виручки) від реалізації транспортних послуг);

- чиста рентабельність (відношення суми чистого операційного прибутку від реалізації продукції (прибутку від операційної діяльності за вирахуванням податку на прибуток від операційної діяльності) до величини чистого доходу (виручки) від реалізації транспортних послуг);

- рентабельність окремих видів продукції визначається в розрізі видів судноплавства (трампове, лінійне) та видів перевезень (вантажні, пасажирські).

Розрахунок зазначених показників наведено в таблиці 4. При розрахунку рентабельності окремих видів продукції використовувалися дані про вантажні трампові перевезення.

Найчастіше для розрахунку коефіцієнтів рентабельності використовується чистий прибуток або прибуток до виплати процентів і податку на прибуток. Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Таблиця 4

Аналіз ефективності транспортної послуги судноплавних компаній (показники рентабельності)

Приватне акціонерне товариство судноплавна компанія «Сі Трайдент»															
Показник	**Рік**														
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Валова рентабельність реалізованої продукції	Валовий прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	1521	652	1159	1099	857	3009	1595	1945	2371	2302	0,505	0,409	0,596	0,463	0,372
Операційна рентабельність реалізованої продукції	Операційний прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	1142	129	605	576	294	3009	1595	1945	2371	2302	0,379	0,081	0,311	0,243	0,128
Чиста рентабельність	Чистий прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	816	18	786	309	227	3009	1595	1945	2371	2302	0,271	0,011	0,404	0,130	0,099
Рентабельність окремих видів продукції	Ціна одиниці					С/в одиниці					Розрахунок показника				
	488	512	534	555	578	352	362	369	392	402	0,386	0,414	0,447	0,416	0,438
Публічне акціонерне товариство судноплавна компанія «Укррічфлот»															
Валова рентабельність реалізованої продукції	Валовий прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	95394	41454	62119	88554	54919	883445	580371	550534	492901	476221	0,108	0,071	0,113	0,179	0,115
Операційна рентабельність реалізованої продукції	Операційний прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	411330	285209	276703	322477	39788	883445	580371	550534	492901	476221	0,466	0,491	0,503	0,654	0,084

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Чиста рентабельність	Чистий прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	0	0	0	0	0	883445	580371	550534	492901	476221	0	0	0	0	0
Рентабельність окремих видів продукції	Ціна одиниці					С/в одиниці					Розрахунок показника				
	433	497	512	543	567	344	358	370	387	411	0,259	0,388	0,384	0,403	0,379
Публічне акціонерне товариство «Судноплавна компанія «Укрферрі»															
Валова рентабельність реалізованої продукції	Валовий прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	5318	0	16073	18923	0	130357	0	208870	228091	0	0,041	0	0,077	0,083	0
Операційна рентабельність реалізованої продукції	Операційний прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	29101	0	1478	771	0	130357	0	208870	228091	0	0,223	0	0,007	0,003	0
Чиста рентабельність	Чистий прибуток					Виручка від реалізації продукції					Розрахунок показника				
	129250	0	207849	227160	0	130357	0	208870	228091	0	0,992	0	0,995	0,996	0
Рентабельність окремих видів продукції	Ціна одиниці					С/в одиниці					Розрахунок показника				
	434	0	512	567	0	234	0	370	387	0	0,855	0	0,384	0,465	0

Проаналізувавши показники ефективності транспортної послуги судноплавних компаній, дійшли до висновку, що нормативного значення для коефіцієнтів рентабельності не існує, але є загальне правило, чим вище значення коефіцієнту, тим краще. Збільшення коефіцієнту протягом звітного періоду свідчить про покращення результатів діяльності підприємства, що ми бачимо у публічного акціонерного товариства "Укрферрі", зменшення – свідчить про погіршення результатів діяльності підприємства, що можемо спостерігати на прикладі приватного акціонерного товариства судноплавна компанія "Сі Трайдент", де з 2008 р. до 2012 р. майже всі показники рентабельності зменшуються, що говорить про неефективність реалізації продукції. У публічного акціонерного товариства судноплавна компанія «Укррічфлот», хоч і деякі показники збільшуються з роками, але за останні 5 років не бачимо в них прибутку, тому можемо сказати про неефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Відповідно до існуючих підходів до економічного аналізу ефективності використання ресурсів, судноплавними компаніями використовуються показники матеріаловіддачі (відношення обсягу наданих транспортних послуг до використаних при їх виконанні матеріальних ресурсів) та матеріаломісткості (відношення використаних при наданні транспортної послуги матеріальних ресурсів до обсягу наданих транспортних послуг), коефіцієнти оборотності активів (кількість повних циклів виробництва й обігу, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або відношення вартості реалізованих транспортних послуг до вартості активів), рентабельності активів (рівень прибутку, що створюється всіма активами, які перебувають у його використанні) та розраховується рівняння Дюпона.

Розрахунок зазначених показників представлено в таблиці 5 та таблиці 6. Проаналізувавши показники ефективності використання ресурсів, бачимо високі показники матеріаловіддачі у судноплавної компанії «Сі Трайдент». Якщо матеріалоємність показує, скільки матеріальних ресурсів у грошовому вимірі припадає на 1 грн. виготовленої продукції, то матеріаловіддача характеризує, скільки продукції виготовлено на 1 грн. матеріальних ресурсів.

Таблиця 5

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Показник	Рік														
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Приватне акціонерне товариство судноплавна компанія «Сі Трайдент»															
Матеріаловіддача	Валовий прибуток					Матеріальні витрати					Розрахунок показника				
	1521	652	1159	1099	857	50	43	57	84	64	30,42	15,163	20,333	13,083	13,391
Матеріало-місткість	Валовий прибуток					Матеріальні витрати					Розрахунок показника				
	1521	652	1159	1099	857	50	43	57	84	64	0,033	0,066	0,049	0,076	0,075
Публічне акціонерне товариство судноплавна компанія «Укррічфлот»															
Матеріаловіддача	Валовий прибуток					Матеріальні витрати					Розрахунок показника				
	95394	41454	62119	88554	54919	332417	176529	152045	129073	141232	0,287	0,235	0,409	0,686	0,3889
Матеріало-місткість	Валовий прибуток					Матеріальні витрати					Розрахунок показника				
	95394	41454	62119	88554	54919	332417	176529	152045	129073	141232	3,485	4,258	2,448	1,458	2,572
Публічне акціонерне товариство «Судноплавна компанія «Укрферрі»															
Матеріаловіддача	Валовий прибуток					Матеріальні витрати					Розрахунок показника				
	5318	0	16073	18923	0	49536	0	74112	88200	0	0,107	0	0,2169	0,2145	0
Матеріало-місткість	Валовий прибуток					Матеріальні витрати					Розрахунок показника				
	5318	0	16073	18923	0-	49536	0	74112	88200	0	9,315	0	4,611	4,661	0

Таблиця 6

Аналіз ефективності використання активів судноплавних підприємств (рентабельність активів)

Рік															
2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Приватне акціонерне товариство судноплавна компанія «Сі Трайдент»															
Чистий дохід					Активи початок					Активи на кінець періоду					
3009	1595	1945	2371	2302	4482	5612	6001	6155	5961	5612	5801	6155	5961	5944	
Чистий прибуток					Коефіцієнт оборотності активів					Рентабельність активів					
816	18	786	309	227	0,596	0,279	0,320	0,391	0,387	0,162	0,003	0,129	0,051	0,038	
Власний капітал					Сума активів					Рівняння Дюпона					
3896	3909	4509	4481	4492	5612	5801	6155	5961	5944	0,233	0,005	0,177	0,068	0,050	
Публічне акціонерне товариство судноплавна компанія «Укррічфлот»															
Чистий дохід					Активи початок					Активи на кінець періоду					
819285	536534	494145	435846	421402	723524	902734	945856	829893	742149	902734	945856	829893	895754	859307	
Чистий прибуток					Коефіцієнт оборотності активів					Рентабельність активів					
0	0	0	0	0	1,008	0,580	0,557	0,505	0,526	0	0	0	0	0	

Економічний аналіз собівартості транспортної послуги та ефективності управління витратами здійснюється за допомогою розрахунку таких аналітичних показників: витрати на 1 грн. продукції; рівень витрат операційної діяльності (відношення операційних витрат до собівартості транспортної послуги, може розраховуватися як для окремої послуги, так і для виду перевезень або судноплавства); витратовіддача (відношення собівартості наданої транспортної послуги до операційних витрат судноплавної компанії); рентабельність операційних витрат (відношення прибутку, отриманого від реалізації транспортних послуг до операційних витрат, може розраховуватися як за окремою послугою, так і видом судноплавства або перевезень). Розрахунок даних показників наведено в таблиці 7.

Таким чином, проведений аналіз ефективності управління витратами судноплавних компаній, показав, що найбільші витрати на 1 грн. продукції у судноплавної компанії «Сітрейдент» у 2012 р. становили 0,628, які визначаються як відношення планових чи фактичних витрат на виготовлення продукції до її вартості в цінах підприємства, у судноплавній компанії «Укрферрі» у 2010 р. – 0,918, що є найбільшим показником серед компаній. У судноплавної компанії «Укррічфлот» з 2008 до 2012 рр. спостерігається зменшення витрат на 1 грн. продукції, що говорить як про зменшення с/в реалізованої продукції, так і товарної продукції.

Проведене дослідження на основі розрахунку показників економічного аналізу в розрізі досліджуваних об'єктів вказує на те, що обліково-аналітичне забезпечення дає лише загальну інформацію про операційну діяльність підприємства, не конкретизуючи стан судноплавного підприємства не лише за окремими транспортними послугами, а навіть й видами судноплавства (трампові і лінійні) та перевезень (вантажні та пасажирські). Таким чином, сьогодні в основу економічного аналізу ефективності використання флоту судноплавних компаній повинні увійти показники, які характеризують як використання флоту у наданні транспортних послуг, так і показники, які характеризують ефективність інвестицій в флот, показники ефективності надання транспортної послуги, управління витратами та активами підприємства.

Таблиця 7

Аналіз ефективності управління витратами

Витрати Приватне акціонерне товариство судноплавна компанія «Сі Трайдент»															
Витрати на 1 грн. продукції	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	С/в реалізованої продукції					Товарна продукція					Розрахунок показника				
	1488	943	786	1272	1445	3009	1595	1945	2371	2302	0,495	0,591	0,404	0,536	0,628
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Рівень витрат операційної діяльності	Операційні витрати					С/в реалізованої продукції					Розрахунок показника				
	3323	1792	1912	2404	2	1488	943	786	1272	1445	2,233	1,900	2,433	1,889	0,001
Витрато-віддача	С/в реалізованої продукції					Операційні витрати					Розрахунок показника				
	1488	943	786	1272	1445	3323	1792	1912	2404	2	0,448	0,526	0,411	0,529	722,5
Рентабельність операційних витрат	Операційний прибуток					Операційні витрати					Розрахунок показника				
	816	18	786	309	227	3323	1792	1912	2404	2	0,246	0,010	0,411	0,129	113,5
Витрати Публічне акціонерне товариство «Судноплавна компанія «Укрферрі»															
Витрати на 1 грн. продукції	С/в реалізованої продукції					Товарна продукція					Розрахунок показника				
	123932	-	191776	208237	-	130357	-	208870	228091	-	0,951	-	0,918	0,913	-
Рівень витрат операційної діяльності	Операційні витрати					С/в реалізованої продукції					Розрахунок показника				
	24630	-	1863	722	-	123932	-	191776	208237	-	0,199	-	0,009	0,003	-

Закінчення табл. 7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Витрато-віддача	С/в реалізованої продукції					Операційні витрати					Розрахунок показника				
	123932	-	191776	208237	-	24630	-	1863	722	-	5,031	-	102,939	288,417	-
Рентабельність операційних витрат	Операційний прибуток					Операційні витрати					Розрахунок показника				
	0	-	0	1899	-	24630	-	1863	722	-	0	-	0	2,630	-
Витрати Публічне акціонерне товариство судноплавна компанія «Укррічфлот»															
Витрати на 1 грн. продукції	С/в реалізованої продукції					Товарна продукція					Розрахунок показника				
	723891	495080	432026	347292	366483	883445	580371	550534	492901	476221	0,819	0,853	0,785	0,705	0,769
Рівень витрат операційної діяльності	Операційні витрати					С/в реалізованої продукції					Розрахунок показника				
	410424	275594	324852	303581	18454	723891	495080	432026	347292	366483	0,567	0,557	0,752	0,874	0,050
Витратовід дача	С/в реалізованої продукції					Операційні витрати					Розрахунок показника				
	723891	495080	432026	347292	366483	410424	275594	324852	303581	18454	1,764	1,796	1,329	1,144	19,859
Рентабельність операційних витрат	Операційний прибуток					Операційні витрати					Розрахунок показника				
	0	0	0	0	0	410424	275594	324852	303581	18454	0	0	0	0	0

Основним напрямком удосконалення системи економічного аналізу як складової формування обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень є розширення складу показників, які розраховуються та їх модифікації з метою збільшення аналітичності інформації, яка надається.

У зв'язку з вище наведеним, пропонуємо розширити склад показників в розрізі досліджуваних об'єктів та модифікувати їх розрахунок, зважаючи на необхідність представлення інформації в розрізі видів судноплавства, перевезень та транспортних послуг, а також розширити склад застосовуваних методів шляхом застосування факторного аналізу (табл. 8).

Впровадження даної пропозиції наведено в розробленому механізмі формування аналітичного забезпечення управління судноплавною компанією, який складається з 5 блоків: аналіз використання флоту, аналіз собівартості транспортних послуг та витрат судноплавних компаній, аналіз готової продукції – транспортних послуг, аналіз використання активів, факторний аналіз. В розрізі кожного з зазначених блоків запропоновано розрахунок модифікованих показників, які дозволяють оцінити всі сторони операційної діяльності судноплавної компанії та окремих транспортних послуг.

Особливою складовою запропонованого механізму є факторний аналіз. Факторні моделі стосуються кожного з показників, який пропонується використовувати в блоках 1–4. Перелік факторів за наведеними моделями аналітик визначає самостійно в залежності від запиту користувача. Серед способів виміру впливу факторів пропонуємо ланцюгових підстановок, який є універсальним для всіх видів факторних моделей.

В результаті проведеного аналізу формується аналітична записка, в якій суб'єкт економічного аналізу, повинен зазначити: об'єкт аналізу, мету та завдання аналізу, показники та формули, які розраховувалися та застосовувалися, інформаційну базу, результат проведеного аналізу, факторну модель, фактори впливу та їх вимір, висновок про результати розрахунку та вплив кожного з зазначених факторів.

Таблиця 8

Механізм формування аналітичного забезпечення управління судноплавними компаніями

БЛОК 1	**Економічний аналіз використання флоту**			
1	2			
Мета	*Оцінка ефективності використання морських / річкових суден та формування пропозиції як місця надання транспортної послуги, так і засобу надання транспортної послуги*			
Завдання	- оцінка стану зношеності та придатності морських / річкових суден	***Показник***	***Діючий розрахунок***	***Запропоновані напрями розрахунку***
		Коефіцієнт зношеності	$Кзн = \frac{ЗНпоч.пер.}{ПВпоч.пер.}$	- за окремими суднами; - за видами судноплавства та перевезень
		Коефіцієнт придатності	$Кп = \frac{ЗВоз}{ПВоз}$	- за окремими суднами; - за видами судноплавства та перевезень
	- оцінка можливості вибуття судна	Коефіцієнт компенсації вибуття	$Кв = \frac{ОЗпевн.пер.}{ОЗпоч.пер.}$	- за окремими суднами;
	- визначення доходу від використання судна для надання транспортної послуги	Фондовіддача	$ФВ = \frac{обсяг\ товарної\ продукції}{середньорічна\ вартість\ ОФ}$	- в розрізі окремої послуги та судна; - в розрізі видів судноплавства та перевезень
		Фондомісткість	$ФМ = \frac{середньорічна\ вартість\ ОФ}{обсяг\ товарної\ продукції}$	- в розрізі окремої послуги та судна; - в розрізі видів судноплавства та перевезень

Продовження табл. 8

	- визначення забезпеченості судна плавскладом	Фондоозброєність	$ФО = \frac{середньорічна\ вартість\ ОФ}{чисельність\ працівників}$	- в розрізі видів судноплавства та перевезень
	- визначення прибутковості судна	Фондорентабельність	$ФР = \frac{чисельність\ працівників}{середньорічна\ вартість\ ОФ}$	- в розрізі видів судноплавства та перевезень
	- визначення питомої ваги суден	Показники структури	Питома вага та пукти структури вартості морських / річкових суден в розрізі видів судна, видів судноплавства, видів перевезень	
БЛОК 2	**Економічний аналіз собівартості транспортних послуг та витрат судноплавних компаній**			
Мета	*оцінка ефективності управління витратами судноплавних компаній*			
Завдання	- оцінка рівня витрат за періодами	Показники динаміки	Абсолютне та відносне відхилення в розрізі окремих елементів витрат за видами судноплавства та видами перевезень, а також навігаційних, стивідорних та бункерування	
	- оцінка питомої ваги окремих елементів витрат	Показники структури	Питома вага та пукти структури в розрізі окремих елементів витрат за видами судноплавства, видами перевезень, окремих послуг а також навігаційних, стивідорних та бункерування	
	- визначення собівартості 1 гривні отриманого доходу	Витрати на 1 грн. продукції	$V = \frac{\sum zq}{\sum pq}$	- в розрізі видів судноплавства та перевезень - в розрізі окремої транспортної послуги; - за компанією в цілому
	- визначення місця собівартості транспортної послуги в складі операційних витрат	Рівень витрат операційної діяльності	$Роп = \frac{ОпВ}{ЧТО} \times 100\%$	- в розрізі видів судноплавства та перевезень - за плановою собівартістю; - за окремою транспортною послугою
		Витратовіддача	$Ввід = \frac{ЧТО}{ОпВ} \times 100\%$	
	- визначення суми прибутку на 1 грн. операційних витрат	Рентабельність операційних витрат	$Роп = \frac{Поп}{ОпВ} \times 100\%$	

Продовження табл. 8

1	2			
БЛОК 3	**Аналіз готової продукції – транспортних послуг**			
Мета	*Оцінка ефективності реалізованих транспортних послуг*			
Завдання	- визначення прибутковості реалізованих транспортних послуг	Валова рентабельність реалізованої продукції	$Рвал = \frac{ПРвал}{РП}$	- в розрізі окремої транспортної послуги; - в розрізі видів перевезень та судноплавства
		Операційна рентабельність реалізованої продукції	$Роп = \frac{ПРоп}{РП}$	
		Чиста рентабельність	$Рч = \frac{ЧПр}{РП}$	
	- оцінка ефективності ціноутворення	Рентабельність окремих видів продукції	$Ri = \frac{Цi - Ci}{Ci} \cdot 100$	- в розрізі окремої транспортної послуги
БЛОК 4	**Аналіз використання активів**			
Мета	*оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів*			
Завдання	- визначення прибутковості 1 грн. витрачених матеріалів	Матеріаловіддача	$Мв = \frac{ВП}{МВ}$	- в розрізі видів витрат відповідно до запропонованого класифікатора (стивідорні, навігаційні, бункерувальні)
		Матеріаломісткість	$Мм = \frac{МВ}{ВП}$	
	- визначення прибутковості витрачених активів	Коефіцієнт оборотності активів	$Коб.акт. = \frac{ЧД}{\frac{Апоч. + Акін.}{2}}$	- в розрізі видів активів; - в розрізі видів судноплавства та перевезень; - в розрізі видів витрат відповідно до запропонованого класифікатора (стивідорні, навігаційні, бункерувальні)
		Рентабельність активів	$ROA = \frac{ЧП}{\frac{Апоч. + Акін.}{2}}$	

Закінчення табл. 8

	- визначення потреби в матеріальних ресурсах та формування їх запасу	Потреба в матеріальних ресурсах	П=Пвир+Прем+(-)Пнзв+Пзап	- в розрізі етапів транспортної послуги; - в розрізі видів перевезень та судноплавства
		Наявний запас матеріалів	$НАз = \frac{Залишок_матеріалів}{Середньоденні_витрати_матеріалів}$	
		Нормативний запас матеріалів	НОз = Сер.ден.в – кілік.роб.днів	
БЛОК 5	**Факторний аналіз**			
Мета	*Оцінка впливу факторів на показники економічного аналізу господарської діяльності*			
Завдання	- визначення впливу окремого фактору на результуючий показник	Факторна модель		
		Способи виміру	*Фактори*	*Розрахунок*
		Ланцюгових підстановок	Визначаються для оцінки видів судноплавства, перевезень та послуг	Визначається в залежності від встановлених факторів та показника, відносно якого будується модель

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в результаті проведеного дослідження нами виявлені критичні моменти організаційно-методичних підходів до економічного аналізу діяльності судноплавних підприємств та встановлено напрями їх удосконалення на онові розробленого механізму аналітичного забезпечення управління. Застосування даного механізму дозволяє підвищити якість облікового-аналітичного забезпечення системи управління судноплавною компанією.

Список використаної літератури:

1. *Акимова О.В.* Управление издержками линейных судоходных компаний в условиях кризиса / *О.В. Акимова, Ю.В. Хайминова* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_30/Files/Akimova%20O.V..pdf/.
2. *Болдырева Т.В.* Управление процессом реализации проекта судоходной компании в условиях риска / *Т.В. Болдырева* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.hedging.ru/stored/publications/541/download/Odessa.doc/.
3. *Вензик Н.Г.* Повышение конкурентоспособности судоходных компаний / *Н.Г. Вензик, Г.А. Левиков*. – М. : Транспорт, 2001. – 215 с.
4. *Воркунова О.В.* Основные элементы конкурентной среды судоходной компании // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті / *О.В. Воркунова*. – Одеса. – 2008. – № 28. – С. 154–165.
5. *Воркунова О.В.* Оценка уровня конкурентоспособности судоходных компаний на основе использования частных индексов / *О.В. Воркунова* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2011_34/Files/3407.pdf.
6. *Жихарева В.В.* Государственное регулирование инвестиционной деятельности судоходных компаний / *В.В. Жихарева* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_30/Files/Gihareva%20V.V..pdf.

7. *Кибик О.Н.* Аналитическая база эффективного развития предприятий портовой деятельности / *О.Н. Кибик, А.В. Кравченко* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_30/Files/Kibik%20O.N..pdf.
8. *Кібік О.М.* Оцінка результатів розвитку підприємств морського транспорту / *О.М. Кібік, А.В. Кравченко* // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – Одеса. – 2009. – № 29. – С. 41–49.
9. *Мельников С.В.* Распределение прибыли при вертикальной интеграции предприятий / *С.В. Мельников* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_29/Files/Melnikov%20S.V..pdf.
10. *Минакова С.М.* Прогнозирование финансовой устойчивости: основные методики и проблемы их решения / *С.М. Минакова, В.М. Минаков* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2011_34/Files/3405.pdf.
11. *Николаева Л.Л.* Альтернативы инвестиционного обеспечения стратегии развития судоходных компаний / *Л.Л. Николаева* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_29/Files/Nikolayeva%20L.L..pdf.
12. *Павленко В.А.* Особенности процесса формирования прибыли судоходных компаний / *В.А. Павленко* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_29/Files/Pavlenko%20V.A..pdf.
13. *Панарин П.Я.* Организация работы линейного флота / *П.Я. Панарин*. – М. : Транспорт, 1980. – 192 с.
14. *Примачев Н.Т.* Экономическая стратегия эффективного развития морских торгових портов / *Н.Т. Примачев, О.Н. Степанов*. – Одеса : Консалтинг, 1998. – 192 с.
15. *Раховецкий А.Н.* Эффективность рейса морского судна / *А.Н. Раховецкий*. – М. : Транспорт, 1989. – 141 с.
16. *Тарасенко С.В.* Бухгалтерська модель господарської діяльності судноплавних компаній: теоретичні положення /

С.В. Тарасенко // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів. – К. : КНЕУ, 2012. – № 28. – С. 452–462.

17. *Щербина В.В.* Эффект масштаба как фактор снижения себестоимости перевозок / *В.В. Щербина* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2010_33/Files/3302.pdf.
18. *Cariou P.* Liner Shipping / *P.Cariou*. – World Maritime University. – Genoa, 2006. – 57 p.
19. *Ferrari C.* Co-operation in Liner Shipping / *C.Ferrari*. – Shipping-Trading Institute. – Genoa, 2004. – 28 p.
20. *Gregory K.* Economies of Scale in International Liner Shipping and Ongoing Industry Consolidation: An Application of Stigler's Survivorship Principle / *K.Gregory*. – Virginia Polytechnic Institute and State University. – Virginia, 2000. – 85 p.
21. *Haezendonck E.* Essays on Strategy Analysis for Seaports / *E.Haezendonck*. – Leuven : Garant, 2001. – 125 p.
22. *Musso E.* Maritime and Port Economics / *E.Musso*. – University of Genoa. – Genoa, 2006. – 49 p.
23. *Stopford M.* Defining the Future of Shipping Market / *M.Stopford*. – ITIC Forum, 2000. – 20 p.

References:

1. Akimova, O.V. and Khayminova, Yu.V. "Upravlenie izderzhkami lineynykh sudokhodnykh kompaniy v usloviyakh krizisa", available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_30/Files/Akimova%20O.V..pdf
2. Boldyreva T.V. "Upravlenie protsessom realizatsii proekta sudokhodnoy kompanii v usloviyakh riska", available at: http://www.hedging.ru/stored/publications/541/download/Odessa.doc
3. Venzik, N.G. and Levikov, G.A. (2001), «Povyshenie konkurentosposobnosti sudokhodnykh kompaniy», M., Transport, 215 p.

4. Vorkunova, O.V. (2008), "Osnovnye elementy konkurentnoy sredy sudokhodnoy kompanii" *Rozvitok metodiv upravlinnya ta gospodaryuvannya na transport,* Vol. 28, pp. 154–165.
5. Vorkunova, O.V. «Otsenka urovnya konkurentosposobnosti sudokhodnykh kompaniy na osnove ispol'zovaniya chastnykh indeksov», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2011_34/Files/3407.pdf
6. Zhikhareva, V.V. «Gosudarstvennoe regulirovanie investitsionnoy deyatel'nosti sudokhodnykh kompaniy», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_30/Files/Gihareva%20V.V..pdf
7. Kibik, O.N. and Kravchenko, A.V. «Analiticheskaya baza effektivnogo razvitiya predpriyatiy portovoy deyatel'nosti», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_30/Files/Kibik%20O.N..pdf
8. Kibik, O.M. and Kravchenko, A.V. (2009), "Ocinka rezul'tativ rozvytku pidpryjemstv mors'kogo transportu", *Rozvytok metodiv upravlinnja ta gospodarjuvannja na transporti*, Odesa, Vol. 29, pp. 41–49.
9. Mel'nikov, S.V. «Raspredelenie pribyli pri vertikal'noy integratsii predpriyatiy», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_29/Files/Melnikov%20S.V..pdf
10. Minakova, S.M. and Minakov, V.M. «Prognozirovanie finansovoy ustoychivosti: osnovnye metodiki i problemy ikh resheniya», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2011_34/Files/3405.pdf
11. Nikolaeva, L.L. «Al'ternativy investitsionnogo obespecheniya strategii razvitiya sudokhodnykh kompaniy», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_29/Files/Nikolayeva%20L.L..pdf
12. Pavlenko, V.A. «Osobennosti protsessa formirovaniya pribyli sudokhodnykh kompaniy», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2009_29/Files/Pavlenko%20V.A..pdf

13. Panarin, P.Ya. (1980), «Organizatsiya raboty lineynogo flota», M., Transport, 192 p.
14. Primachev, N.T. and Stepanov, O.N. (1998), «Ekonomicheskaya strategiya effektivnogo razvitiya morskikh torgovikh portov», Odesa, Konsalting, 192 p.
15. Rakhovetskiy, A.N. (1989), «Effektivnost' reysa morskogo sudna», M., Transport, 141 p.
16. Tarasenko, S.V. (2012), "Buhgalters'ka model' gospodars'koi' dijal'nosti sudnoplavnyh kompanij: teoretychni polozhennja", *Ekonomika ta pidpryjemnyctvo: zb. nauk. pr. molodyh uchenyh ta aspirantiv*, Kyi'v, KNEU, Vol. 28, pp. 452–462.
17. Shcherbina, V.V. «Effekt masshtaba kak faktor snizheniya sebestoimosti perevozok», available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Rmugt/2010_33/Files/3302.pdf
18. Cariou, P. (2006), «Liner Shipping», *World Maritime University*, Genoa, 57 p.
19. Ferrari, C. (2004), «Co-operation in Liner Shipping», *Shipping-Trading Institute*, Genoa, 28 p.
20. Gregory, K. (2000), «Economies of Scale in International Liner Shipping and Ongoing Industry Consolidation: An Application of Stigler's Survivorship Principle», *Virginia Polytechnic Institute and State University,* Virginia, 85 p.
21. Haezendonck, E. (2001), «Essays on Strategy Analysis for Seaports», Leuven, Garant, 125 p.
22. Musso, E. (2006), «Maritime and Port Economics», University of Genoa, Genoa, 49 p.
23. Stopford, M. (2000), «Defining the Future of Shipping Market», ITIC Forum, 20 p.

ТАРАСЕНКО Сергій Вікторович – кандидат економічних наук.

Наукові інтереси:

– бухгалтерський облік діяльності судноплавних компаній: організація і методика.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2016.